

Numerul 37.

Oradea-mare 11/24 septembre 1905.

Anul XLI.

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$ de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Ceva despre „Wilhelm Tell“.

(Urmare.)

III.

Cuprinsul.

Actul I. Suntem la țărmul lacului Vierwaldstatt. În fund se zăresc sate pitorești, dumbrăvi înverzite și munți cu creștele în zăpada vecinică. — E cantonul Schwyz. În dreapta se vede un lanț de munți plini de gheață. Se aude tulnicul păstorului, larma zglobie a clopotelor turmei. Soarele își întinde vălul auriu peste întreg tabloul acesta feeric. Pe lacul liniștit se aud lovituri regulate de lopată, un pescar trece cu luntrița lin peste suprafața apei și cântă un cântec popular. De pe munte resună o variantă a aceluiaș cântec, păstorul își ia remas bun dela natură, își duce vitele la iernat. De-asupra unei prăpăstii apare vânătorul și cântă și el bucuria și grija vânătoarească.

Totul respiră pace, bună-stare, viață patriarhală, lipsită de grijurile aducătoare de gânduri negre.

Dar de-odată se schimbă întreaga natură. De departe se pornesc nori grei, se tot apropie, tunetele și tresnete se întesc. Pescarul își aduce luntrea la țărm; păstorul se apropie de coliba, care se află în apropiere, asemenea și vânătorul. Pe când vorbesc mai bine de grijile lor se zărește un om fugind în ruptul capului. Este Baumgarten, un cetățean din Unterwalden. Abia ajuns îi roagă să-l treacă dincolo, în Schwyz. La întrebările lor, răspunde rupt, că e fugărit de călăreții guvernului. Cauza e că l-a prins pe comandantul cetății Rossberg, tocmai — când voia să-și ducă în îndeplinire gândurile păcătoase față de cinstea nevestei sale și l-a omorât. Dacă nu-l scapă cine-va acum, este dat pradă morții sigure. — Nimeni nu are îndrăzneală să se încumete peste lacul biciuit de o furtună ne bună. Și în momentul decizător, când par'că furtuna e mai înverșunată, când pericolul este

mai mare, apare Tell din Bürglen, (Bürglen e un orășel din cantonul Uri.) Pașii lui sunt siguri și apăsați, vorba lui domoală și plină de căldură. Când află starea lucrurilor, se hotărăște îndată să sară într'ajutorul omului năcăjit. „Omul cinstit gândește la sine la urmă de tot.

„În Domnul te încrede, pe năcăjiți ajută!“ Astea sunt vorbele lui când i-se arată pericolele cele mari, în care se aruncă cu voia. Dar el pășeste hotărât spre țărm, urcă luntrița dimpreună cu cel fugărit, își încoară brațele de oțel și-și taie cale prin valurile înspumate. Cei de pe țărm îi urmăresc cu resuflarea reținută, cum dispar și iar apar la suprafața valurilor revoltate. Și tocmai în momentul acesta apar și următorii, călăreții guvernului. Zăresc de departe cum le scapă cel fugărit și plini de mânie încep să nimicească și să dea foc colibei pescarului, să prindă turma păstorului, sub motiv că ei sunt de vină, că a scăpat cel fugărit.

Scena se sfârșește cu țipetele desperate ale celor răpiți de bravurile lor și cu vorbele pescarului, care își frânge mâinile :

„Când va sosi acel ce scapă țara de primejdii?“

Aceasta este expozițiunea. Un contrast a vieții liniștite de mai-nainte și a persecuției neomenoase. Chiar și natura, înainte plină de soare, mai apoi plină de nori grei și negri, este o alegorie potrivită a întregii acțiuni ce are să urmeze. Cântecurile de veselie, lipsite de grijă, sunt preschimbate în țipete de alarmă și vaete dureroase.

Și în mijlocul schimbării acesteia este introdusă figura lui Tell, cu pasul sigur, apăsat, cu brațul pregătit la ori-ce încordare, cu credința neclintită și izbânda unei fapte bune, pe care-o face. Ura față de nedreptățile, cari se vor desvâli toate în decursul piesei, arde sub spuză în vorbele lui :

„Lacul se poate împlânzi, dar guvernorul nici când!”

Mai trebuie să observăm, că pescarul, păstorul de vite, vânătorul, aceștia sunt reprezentanții întregii populațiuni, — avem deci înaintea întregul popor helvețian.

Scena a 2-a se petrece pe drumul de țeară în Steiner (Schwyz) în preajma casei lui Stanffacher.

O bunăstare binecuvântată, gospodărie model. Gertrude, nevasta lui Stanffacher, face acestuia imputări pentru tăcerea lui. Ea vede că bărbatul îi ascunde ceva. „Ce îți poate frământă creierii așa de greu? Îl întrebă ea. Munca ta e binecuvântată, bunăstarea ta înfloreste, șurile sunt pline de bucate, grajdurile de vite, caii chipeși și bine hrăniți s'au întors în grajdurile tale spre iernare. Aici stă casa plină cu bogăție, frumoasă, curată, admirată de toți trecătorii.

Stanffacher se hotărăște să-i destăinuiească gândurile negre. Zilele trecute stătea dinnaintea casei lui, când s'a pomenit în față cu guvernorul țerii cu Gessler urmat de mercenari. Văzând acesta frumusețea de casă, l-a întrebat cu ochii plini de mânie și invidie: A cui e casa? Atunci St. s'a apropiat de Gessler și i-a spus: Casa e a împăratului, a domnului meu, și a dtale, și feudul meu. Iar Gessler a răspuns la acestea: „Eu sunt stăpân în locul împăratului aici, nu vreau ca țeranii să-și zidească case în dragă voia lor și să trăiască fără de nici o grijă de stăpânul lor. O să ve iau acest drept”. Și zicând acestea a călărit mai departe scăpărând schintei din ochi.

Gertruda dă sfaturi bărbatului ei. Cu o prevedere profetică zărește deja legătura între cele trei cantoane. „Du-te, zice bărbatului ei. Nu vezi că fără-delegile guvernorului se înțetesc? Și nici în celelalte cantoane nu sunt mulțumiți oamenii. Întră în legătură cu fruntașii lor și încercați de rupeți jugul rușinos, care ve apasă”.

Bărbatul descrie ororile rezboiului. Se vor nimici toate, casele vor fi date pradă focului, satele pustiite, femeile fugărite în ascunzetori. Femeea îl îmbărbătează:

„Privește înaintea Werner, nu înapoi!”

În sfârșit se hotărăște Stanffacher să plece în cantonul Uri, la doi fruntași la Walter Fürst și la Attinghausen, să între în legături cu ei. Își ia ramas bun de-acasă.

În momentul acesta sosește Tell cu cel fugărit, acum scăpat de urgia asupritorilor.

Asupra momentelor acestora, trebuie să insist după cum fac acuma, căci voiesc să fie cât se poate de evidentă și de înțeleasă acțiunea. Numai astfel se va putea vedea și din partea aceluia, care n'a cetit drama, cum se construiește scheletul întregii piese, cu motivarea și consecințele faptelor.

[Convorbirea între Gertruda și bărbatul ei ne aduce aminte de dialogul dintre Brutus și Portia din „Julius Caesar” de Shakespeare. Aceeasă nevastă presimțitoare, care cetește de pe fruntea bărbatului sbuciumul gândurilor, aceeaș insistență, aceeaș tăcere pe partea bărbatului la început. Numai că destăinuirea lui Brutus nu urmează, fiind întreruptă conversația de sosirea altora. Înriurirea înse este evidentă].

Urmează un nou episod al chinurilor. În cantonul liber de odinioară Uri, în Altdorf se zidește o temniță. Libertatea, care a domnit până acuma, va fi înlocuită cu geamătul înnăbușit al lanțurilor. O parte

a temniței e gata — cealaltă e în lucrare. Schelele sunt ridicate, muncitorii — locuitorii cantonului — sunt duși la muncă cu biciul. Sosește W. Tell și Stanffacher și fețele li se înroșesc de rușine — în țeara lor li-a fost dat să vadă și asta.

Dar rușinea aceasta nu le-a fost de-ajuns. Un gând draconic l-a cuprins pe guvernor. Sosec soldați de-ai stăpânirii aducând o prăjină. În vârful prăjinei pun o pălărie. — Iar un strigător dă poruncă în numele guvernorului, ca pălăria aceasta să fie respectată ca însăș persoana guvernorului: în fața ei să-și plece oamenii genunchii și să-și descopere cu sfială capetele, iar acela, care nu va da ascultare poruncii, va fi privit de răzvrătit și va avea să răspundă cu moșia și capul, neascultarea. O nouă umilire.

Tell și Stanffacher își întind mâinile de ramas bun. Stanffacher are acum rolul Gertrudei. Descrie starea miserabilă de sclăvie.

„Singurul lucru ce trebuie să-l facem acum, e să fim răbdători și să tăcem!” Răspunde Tell.

Tell n'are încredere în tăria și în izbânda unei rescoale. Când înse îl întrebă tovarășul dacă poate să-l numere patria între luptători și pe dânsul când va fi vorba de luptă, el răspunde hotărît:

„Tell scoate din prăpastie-o oaie rătăcită,
Și prietenilor sei să nu le-ajute?
Când lipsă aveți de-o faptă hotărîtă,
Chemați pe Tell, și n'are să lipsească”.

Astfel se despart.

Scena se schimbă. Suntem în casa lui Walter Fürst, omul cu mare trecere în cantonul Uri. Tinărul Melchtal din Unterwalden și-a căutat refugiul la el. Un servitor al guvernorului, la porunca acestuia, a încercat să-i răpească pe dinnaintea ochilor lui Melchtal boii, zicându-i:

„Dacă vrea țeranul să mănânce pâne, trebuie să se pună singur în jug”. La inzulta aceasta Melchtal a ridicat ruda și a lovit. În urma acestei întâmplări a trebuit să fugă din țeară. Mercenarii îi erau pe urme. O singură grijă are tinărul: bătrânul lui părinte a ramas acasă singur.

Sosește Stanffacher. Dela acesta află Walter Fürst soarta nemiloasă a tatălui lui Melchtal. În lipsa fiului, a tăbărit în casa bătrânului, a pustiit totul, iar bătrânului i-a scos ochii drept pedeapsă, că nu tradează ascunzătoarea fiului seu, pe care de fapt nu o știa. Melchtal ascultase din ascunsetoare povestirea celor întâmplate și e nimicit la auzul acestora.

Păharul par'că s'a umplut. Chinurile și persecuțiile nu mai au sfârșit. Și planul întrezărit de nevasta lui Stanffacher se duce în îndeplinire.

Stanffacher e din Schwyz, Fürst din Uri, Melchtal din Unterwalden.

Persecuțiile îndreptate în special — la fiecare — se generalizează. Când Melchtal descrie cum își va rezbună de groaznic pentru nedreptatea îndurată, cum va nimici zidurile cetății cu o ceată de tovarăși, ceilalți doi îi dau sfatul să mai aștepte, să se întimple un lucru și mai neauzit, ca să aibă cu atât mai mare dreptate de revoltă. Dar el esclamă:

O, mai cumplite lucruri
S'aștepte omul, când chiar în orbite
Lumina ochilor nu-și poate-află odihnă?!

— Să stăm cu mâna 'n sin? De ce dar învățat-am
Să 'ntindem arcul strins, de ce securea cu putere
De-asupra capului să o rotim? Ori-ce făptură
În spaima disperată, își apără viața:
Un cerb, când simte că puterea-l lasă,
Cu coarnele-i temute, calea-și face
Prin apriga potaie; iar' capra, de oameni fugărită,
Cu ei cu tot afundurile cată.
Chiar vita cea de jug, al omului tovarăș,
Blândețea întrupată, care sub jug își pleacă
Puterea fără margini, chiar și vita
Atinsă, sare 'n sus, cornu-și ascute,
Și 'n nori își svârle dușmanu-i de moarte". (A. I. sc. 4.)

La vorbele acestea se entuziazmează și ceilalți doi. Toate chinurile suferite în timpul din urmă le trăesc din nou, toate dorurile ascunse în pieptul lor stau să izbucnească, — ochii lor se înțeleg, își întind mâinile, cei doi bărbați cu tinărul, care și-a câștigat botezul bărbăției prin durerea cumplită, și hotărăsc să țină o *adunare*. Sunt reprezentanții a celor 3 cantone, au vază și încredere la compatrioții lor, au să se întâlnească toți-trei, după-ce au cutrierat satele și orașele, aducând câte 10 reprezentanți din fie-care canton, ca să se hotărască asupra sortii ce-i așteaptă — să pună stavilă robiei rușinoase. Și fiecare jură rezbunare și promite să se întâlnească la Rütli, iar Melchtal exclamă cu duioșie, apoi cu hotărâre:

„O, tatăl meu, lipsitul de vedere!
Tu ziua libertății nu o să mai vezi,
Dar s'o *ascuți* când de pe un colț pe altul,
Pe munți vâpăile 'nroșite s'or desprinde,
Când a tiranilor castele de oțel cădea-vor
Atunci colibă ta cu toții căută-vom,
Și la urechi ți-om spune, vestea cea de aur
Și-atunci, chiar noaptea ta în ziuă s'a prefacă!" (A. I. sc. 4.)

Observați toate motivele de până acum: fugărirea omului, care și-a apărat cinstea casei, supărarea omului cinstit, că nu i-se permite să-și zidească din banii proprii casă după plac, zidirea unei temnițe într'un canton unde nici chiar ușile nu se închid în decursul nopții, de-oarece lipsiau zăvoarele, și — la sfârșit — orbirea unui bătrân neputincios într'un chip barbar, jăfuirea avuțiilor lui și toiagul pribegiei pus în mâni neputincioase. Toate acestea merg gradat, dela rea voință până la sacrilegiu.

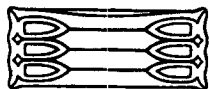
Actul întreg nu-i decât o sumă de tonuri, care se prefacă într'un acord dureros, de jale, de nedreptate strigătoare la cer.

După cum veti fi observat deja, încep a se distinge conturile lămurite a două acțiuni, cari merg paralel: pe de-o parte alianța celor 3 pentru ca să se țină o adunare la Rütli — pe de alta se întrevide acțiunea deosebită a lui Tell, care nu face cauză comună cu ceilalți.

Deosebirea aceasta se va face tot mai lămurită. În întreagă piesa vom vedea aceste două acțiuni deosebite, desfășurându-se independent una de alta, ca numai cătră sfârșit să se împreune într'un ultim acord.

(Va urmă.)

Horia Petra-Petrescu.

De demult.

*S'a înserat. Apuc încet,
Așa pe neștiute,
Prin umbra desului brădet,
Cărările bătute
De-atâtea ori!... Mi-e pieptul greu,
Aș vrea să merg — să trec mereu,
Pe căi necunoscute.*

*Nainte-mi sprinten și ușor,
Părău-mi iese-'n cale;
De după culmea munților,
Crai nou privește-'n vale
La satu-ascuns și liniștit
În vraja sării adormit,
Ca un copil în poale.*

*Și iată fagul! vechiul fag,
Cu ramuri lungi-bogate...
Sub care noi, cu-atâta drag
Stam vara pe-nsărate,
Cu-acelaș foșnet ne-nțeles,
Ce-'l ascultam atât de des,
În ceasuri fermecate!*

*Și-apoi pribegii, cu gândul dus
Și mintea rătăcită,
În faptul sării, spre apus,
Priviam zarea'nroșită
Și ne-ntorceam pe drum cu flori;
În crâng, cântau priveghitori
O notă liniștită.*

*E mult de-atunci... par'c'a trecut
O 'ntreagă vecinicie;
Cu-al vremii pas a dispărut,
Dor și copilărie —
Încet, pe rând cu al lor rost.
A fost — a fost... nu știu ce-a fost!
A fost... să nu mai fie!..*

I. Enescu

Steaua Orientului.

Roman istoric.

(Urmare.)

Cutezanța Ardelenilor până acolo a ajuns, că nu s'au crușinat a cere dela Rudolf să dea în mâinile lor pe Mihaiu-Vodă legat în lanțuri, să-l pedepsească ei pentru „nenumeratele sale fărădelegi ce le-a sevârșit în potruva lui Dumnezeu și-a oamenilor“.*)

*) Scrisoarea staturilor către Rudolf din 5 ian. 1601... instantissime supplicamus, dignetur clementia nos complecti, ut per-versissimus ille homo Michael, innocentium christianorum sanguinis sitientissimus, in vincula conlectus nobis tradatur, atque hic, ubi innumera flagitia contra deum et homines perpetravit, eas reportet poenas, quae a facinorosissimo homine merito exigi debebant

Dacă Mihaiu-Vodă în Viena și Praga ar fi stat numai cu mâinile în sin, fără de a cercă toate mijloacele să se justifice, desvoltarea evenimentelor din Ardeal totuș ar fi deschis ochii împăratului.

Solia Ardelenilor eră încă la curtea imperială, când la Viena sosi vestea că staturile ardeleni au ales de nou principe în dieta ținută la Cluj în 3 febr. pe nestatornicul Sigismund Báthory.

Atâta perfidie a adus în ferbere în sfârșit și sângele sfetnicilor din Hradșin.

Păcala ne mai pomenită cu care Ardelenii izultară pe împăratul prețindea rezbunare.

Nici n'a întârziat mult aceasta.

Rudolf, convins acum de perfidia Ardelenilor, se decise să cucerească Ardealul de nou și cu împlinirea acestei misiuni fure incredințați Mihaiu-Vodă și George Basta.

Doce sabii ascuțite într'o teacă!

Împăratul a scris generalului seu din Cassovia, italianului Gonzaga, să impece pe acești doi dușmani vechi. La un prânz festiv, Gonzaga, în numele împăratului, provocă solemn pe Mihaiu-Vodă și Basta să-și întindă unul altuia mâna ca prieteni.

Voința hotărîtă a împăratului n'a călcat-o nici unul. La aparință dușmanii se împăcară și-și năbușiră de-o-camdată simțemintele. Ura veche remase înse și mai departe în fundul inimelor, ascunsă înse nu stinsă, ca jarul acoperit cu spuză. Dușmănia prinse deja rădăcini adânci în sufletele lor, nu există putere ome-nească să o smulgă de acolo.

Ardelenii, înfricați de pregătirile lui Mihaiu-Vodă,recurseră la mijloace necurate să-l discrediteze în ochii împăratului. Sigismund Bathory trimise împăratului copii de pe niște scrisori, zicând că aceste le-ar fi scris Mihaiu-Vodă marelui vizir Ibrochim, în cari se oferă să slugească de-acum înaintea sub steagul împodobit cu semi-lună.

Nimeni n'a dat înse crezemânt acestor copilării. Eră o apucătură tocită în aceea epocă a se folosi de astfel de mijloace. Chiar Bathory cutezase să acuze pe Mihaiu că ar avea legături secrete cu Turcii, ai cărui soli alergau în ruptul capului la beglerbegii din Buda, Timișoara și la Ibrahim după ajutor gabnic.

Toate apucăturile au fost zădarnice înse.

Mihaiu-Vodă înaintă cu pași grăbiți către Ardeal și în 3 august a împrăștiat oastea Ardelenilor la Goroslău lângă Șimleul Sălagiului.

Sigismund Báthory a scăpat cu fuga la prietenul seu Ieremia din Moldova. În mijlocul lui august Mihaiu și Basta erau la Cluj, unde solia orașenilor le eșise înaintea, aducând drept semn de capitulare cheile orașului și implorând grație și cruțare.

Peste câteva zile oastele împărătești erau pe câmpia întinsă dela lângă Turda. Basta își postase tabera pe șesul de lângă Arieș, Mihaiu-Vodă pe-a sa mai la sud pe platoul de lângă drum.

Invidia veche se trezi de nou aici în inima lui Basta, văzând că nu poate rivaliză cu Mihaiu-Vodă. Sufletul seu orbit de ură concepă un plan negru, care îi dădă în mâni lașa armă de ucigaș.

E o enigmă istorică că lucrat-a Basta numai de capul seu când a sevârșit aceasta faptă nedeamnă de înalta sa poziție, sau că a avut instrucții secrete, cari îi dădeau mână liberă să se scuture de Mihaiu-Vodă și în acest chip mișelesc, dacă altmintretea nu va fi cu putință.

Necutezând a stă față în față cu rivalul seu, Basta recurse la înșălăciune.

Sâmbătă seara, în 18 august Mihaiu-Vodă trimise pe un căpitan de al seu la Basta să-l înștiințeze că în ziua următoare pleacă la Făgăraș să-și elibereze familia din prinsoare. Spre scopul acesta ceruse dela Basta trupe de ajutor și câteva tunuri. Basta îi respunse că n'ar fi bine să se rupă oastea în două, de aceea să-l aștepte că în ziua următoare și el pleacă la Făgăraș.

Basta chemă apoi noaptea la sine pe căpitanul flamand Iacob Beauri, care se învoi să fie ucigaș.

Tot noaptea, Basta alege trei sute de călăreți flamanzi, cari să stea gata pentru ori-ce eventualitate.

Iacob Beauri duminecă dimineața se duse numai cu puțini flamanzi la cortul lui Mihaiu-Vodă, „să vadă ce face!

Vodă încă nu eră sculat.

Vicleanul Beauri trimite pe talmaciul Ioan la Mihaiu să-l roage să ducă și pe Flamanzi la Făgăraș „să le ajungă și lor câte ceva din bunătățile țerii, pentru-că acum numai haiducii se îndoașă cu avuții“.

Într'aceste sosesc și ceilalți Flamanzi.

Beauri cu câți-va ortaci intră în cortul lui Mihaiu-Vodă strigând:

— Ești prinsoner!

Mihaiu-Vodă ca un fulger se aruncă să-și apuce spada:

— Ba! — strigă el punându-și stânga pe sabie.

În acest moment halebardul lui Beauri trece prin Mihaiu, un Flamand îi sdrobește cu o împușătură chiar brațul stâng.

Mihaiu-Vodă eră stângaci; sabia îi căză din mâna lui; un al treilea Flamand îl pușcă în șele.

Eroul căză în sânge.

(Finea va urmă.)

Tit Chitul.

C u g e t ă r i.

Amorul platonice este o platonice nebunie.

Un proverb englez.

*

Amorul seamănă cu frigurile; iar pasiunea e delirul sufletului.

Princesa de Salm.

*

Dacă Satan ar putea iubi, el n'ar mai fi reu.

Un călugăr.

*

Numai înșelându-se des omul ajunge să fie dibaci.

**

*

Femea e poezia și bărbatul proza lui D-zeu.

Napoleon I.

*

O femeie frumoasă este paradisul ochilor, infernul sufletului și... purgatorul pungei.

Fantenelle.

*

Femea este un frumos defect al naturei.

Milton.

Cosutoare frumoasă

Evantaliul doamnei Windermere.

Piesă teatrală în 4 acte de *Oscar Wilde*.

(Urmare).

Scena 2.

Darlington, Dumby, Windermere, Augustus, Graham.

Mrs. Dumby. Ce lucru scandalos, că deja atât de repede se sfârșise viața în club. Abia sunt două ore. (Cade pe un scaun.) Partea comică a serei începe acum. (Sughită și-și închide ochii).

Lord Windermere. Frumos, dela dta lord Darlington, că ne-ai invitat, dar eu nu pot sta mult timp aici.

Darlington. Serios? Pagubă. Dar' o țigară vei fumă?

Lord Windermere. Mulțumesc. (șade.)

Augustus. (Către Windermere.) Iubite, nici nu visă să te duci! Am un lucru foarte important, foarte important, de-a discuta cu tine. (Șade lângă el).

Graham. Toți știm, că e vorbă, Tuppy, despre mrs. Erlynne!

Lord Windermere. Te imoartă Cecil și pe tine?

Graham. Aș! Doar' chiar de-asta me imoartă; căci nu me imoartă. Lucrurile-mi private me disgustă cu totul. Îmi plac tot-de-auna daraverile altora.

Darlington. Beți copii. Cecil, dorești *whisky and soda*?*)

Graham. Mulțumesc! — Mrs, Erlynne fuse foarte frumoasă azi seară, nu-i așa?

Darlington. Nu-i sunt aderent...

Graham. Înainte de cât-va timp nici eu n'am fost admiratorul ei, acum sunt înse. Inchipuește-ți, me sili să o prezint tușei Carolin, și ea (mi se împare) o invită la prânz.

Darlington. Imposibil!

Graham. Serios!

Darlington. Iertați-me copii, mâne plec, și voiu să scriu câte-va scrisori. (Șade la masa de scris.)

Dumby. Mrs. Erlynne e femeie cuminte.

Graham. Mă, Dumby, crezui că dormi!

Dumby. Dorm... dorm...

Augustus. E femeie foarte cuminte. — Știe ce om nebunatic sunt — tot atât de bine ca eu. (Graham pășeste spre el rizind.) Ride numai, iubite; dar totuș e mare lucru când dai de-o femeie care te înțelege.

Dumby. E lucru periculos. Femeile aceste în urma urmelor te prind de soț...

Graham. Dar eu Tuppy, crezui că ai abzis pe vecie de ea? Mi-ai spus în club. — Îmi spusesei că ai auzit (ii șoptește în urechi...)

Augustus. Oh, asta mi-o lămuri.

Graham. Dar întimplarea din Wiesbaden?

Augustus. Și pe aceea mi-o lămuri.

Dumby. Dar averea... Tuppy? — și asta ți-o lămuri?

Augustus. (Iritat.) Mâne me va lămuri și despre asta...

Dumby. Femeile de azi biruesc mult spirit de comerț. — Bunicile noastre se compromitară *pentru inimă*; nepoatele lor, grație Domnului, se compromit *lăsând urme* compromisiunii lor.

Augustus. Ai dori să me capacitezi, că mrs. Erlynne este femeie rea! Zeu, nu e rea!

Graham. Eh, femeile rele ne stau în cale, și femeile bune ne plictisesc. Asta-i unica diferență între ele.

Augustus. (Iritat.) Mrs. Erlynne are viitor!

Dumby. Mrs. Erlynne are trecut!

Augustus. Mie-mi plac femeile cari au trecut. Convorbirile între un bărbat și între femei de-aceste sunt foarte interesante.

Graham. Cu ea vei putea povesti... Tuppy...

Augustus. Iubite, dacă n'aș fi feciorul cel mai voios al Londrei, eu...

Graham. Atunce am fi mai reverențioși față de tine Tuppy?

Dumby. E grozavă tinerețea de azi. Nici o stimă nu păstrează față de părul zugrăvit...

Graham. Mrs. Erlynne păstrează stimă mare față de iubitul nostru Tuppy.

Lord Windermere. Cecil, iarăș ți-a scăpat limba? Lasă-o în pace pe mrs. Erlynne. Nu ești imformat de viața ei intimă, și o calomniezi mereu.

Graham. Arthur dragă, eu nu calomniez, ci spun poveștile ce le aud despre dânsa.

Lord Windermere. Asta nu e calomniare?

Graham. E plăcere atât de mare, a putea spune tot ce auzi. Doar' întreaga istorie nu e altceva decât — reproducere. Calomniarea e o reproducere, pe care-o plictisește predica morală legată de ea. — Eu nu moralizez nici odată. — *Bărbatul moral este tot-de-auna fariseu, femeia morală este tot-de-auna: urită.* — Nu este lucru hădos pe lume numai conștiința curată a unei femei. — Spre norocire, toate femeile cunosc doctrina asta.

Augustus. Chiar și... părerea mea e asta, iubite...

Graham. Me doare consimțirea ta la părerea-mi Tuppy, căci de câte ori nu mi-se contrazice părerea, tot-de-auna îmi pare că nu susțin adevărul!

Augustus. Iubite, când fusesi în etatea ta... —

Graham. Nici odată n'ai fost Tuppy, și nici nu vei fi. Darlington dă-ne cărți de joc. — Joci și tu Arthur?

Lord Windermere. Nu, mulțumesc, Cecil.

Dumby. (Suspină.) Dumnezeu, căsătoria depravează pe bărbat. E tot atât de demoralizatoare, ca fumatul, dar e mai scumpă plăcere...

Graham. Joci tu Tuppy?

Augustus. (Își toarnă din sifon și din cognac.) Nu pot, dragă. Am promis dnei Erlynne, că nu voiu mai jucă cărți și nu voiu mai bea!

Graham. Dar, iubite Tuppy, sperez că nu voești să alegi cărarea spinoasă a virtuții? Dacă te vei schimbă, vei fi uricios. Femeile doresc tot-de-auna dela noi să ne pocăim și să ne curățim, și dacă suntem deja buni și cinstiți, nu le mai trebui. Ambițiunea lor supremă e să cioplească oameni cinstiți din noi.

Darlington. (A sfârșit scrisoarea.) Pentru ele suntem tot-de-auna stricați.

Dumby. Stricați — noi? Toți suntem morali, afară de Tuppy!

Darlington. Toți ne tărîm în moină, dar suntem și de-acei, cari iubim stelele!!!

Dumby. „Toți ne tărîm în moină, dar suntem și de-acei cari iubim stelele“. Pe cineștea mea, lord Darlington, dta azi ești foarte romantic!

Graham. Romantic? — Iubește!! Cum se numește ființa ingerească? E fată?

*) *Whisky (vischi) and soda* — specialitate engleză. „Vinars de bucate cu sifon“.

Darlington. Iubesc pe cine-va, care nu este liberă, ori crede că nu e liberă.

Graham. Deci femeie măritată? Recunoști că iubirea femeilor măritate e cea mai prețioasă? — Numai bărbații nu recunosc axioma asta!

Darlington. Ah, femeia aceea! Nu me iubește! E femeie cinstită, *unica* femeie cinstită ce cunosc pe lume!

Graham. Unica femeie cinstită?

Darlington. Da.

Graham. Ești om norocos. Crede-me, eu me întâlniiu cu sute de femei cinstite. Nici odată nu cunoscui alte femei decât *cinstite*. Lumea toată e plină de femei cinstite.

Darlington. Femeia aceea e curată și nevinovată, biruște toate substanțele, pe cari noi, bărbații le pierdurăm!

Graham. Dar' ce trebuință avem noi *de curățime și nevinovăție*, prietene dragă? *O floare în butonieră ne face mult mai atrăgători decât aceste două virtuți!*

Dumby. Femeia aceea nu te iubește?

Darlington. Nu me iubește!

Dumby. Atunci îți gratulez, prietene! În viață două tragedii cunosc, una: dacă omul nu ajunge ținta care-o dorește — și a doua: dacă o ajunge. Aceasta din urmă e mult mai dureroasă — asta-i tragedia adevărată! — Cât timp ai putea iubi o femeie care nu te iubește, Cecil?

Graham. O femeie, care nu me iubește? — Oh, viața întreagă!

Dumby. Și eu! Dar' n'am dat încă de una care să nu me iubească.

Darlington. Ești prea încrezut, Dumby!

Dumby. Nu sunt încrezut — sunt încrezut de desperare. Me iubiră femei, nebunește — durere! Mi-au fost plictisitoare iubirile aceste. Aș fi dorit să le pot iubi și eu: câte-odată!...

Augustus. Să le poți iubi, ca astfel să-ți completezi creșterea?

Dumby. Aș! să uit tot, cât am învățat. Asta fie momentoașă, Tuppy.

Darlington. Ce pierde-vară cinici sunteți, voi!

Graham. (Șade pe brațul canapelei.) Cine e cinic?

Darlington. Acel om, care cunoaște prețul ori cărui lucru, dar nu cunoaște valoarea lui.

Graham. Și e sentimental acel om, iubite Darlington, care prețuește ori-ce, și nu cunoaște valoarea de vinzare al nici unui obiect.

Darlington. Dta me amuzezi tot-de-auna, Cecil. — Și tot-de-auna vorbești pare că ai cunoaște bine viața.

Graham. Astfel e! (Merge la cămin.)

Darlington. Ești prea finer...

Graham. Rătăcești! Convingerea este cunoașterea vieții. Eu cunosc viața-mi — Tuppy nu și-o cunoaște. Tuppy este convins despre slăbiciunile sale numai...

Dumby. Ori-ce om este convins despre slăbiciunile sale.

Darlington. Deci isprăvească-și tot insul cuminte faptele sale. (Zărește evantaliul doamnei Windermere pe divan.)

Dumby. Viața plictisește fără slăbiciuni.

Graham. Și dta ești credinciosul acelei femei, pe care-o iubește Darlington — acelei femei cinstite?

Darlington. Dacă iubești femeia cu simțemânt, toate femeile dispar pentru tine. Amorul ne schimbă — pe mine me preschimbă!

Graham. Imposibil — Tuppy, să-ți spun ceva. (Augustus nu-l ascultă.)

Dumby. Zadarnic îl agrăești pe Tuppy. Ori lui, ori păretelui, tot una...

Graham. Dar mie-mi place să vorbesc păretelui. Țasta-i singurul obiect, care nu me contrazice. — Tuppy!

Augustus. Ce voești? (Merge lângă Graham.)

Graham. Vino încoace! Am trebuință mare de tine. (Încet.) Darlington mai-nainte ne dădu lecție despre bunele moravuri, ne vorbi despre curăția amorului, și despre multe altele — și el ține pe ascuns, o femeie în locuința-și.

Augustus. Ah? În adevăr?

Graham. (Mai încet.) Da, aci e evantaliul ei.

Augustus. (Rângește.) Oh, ceriuri, ceriuri!

Lord Windermere. Acuma înse me duc, lord Darlington. Îmi pare reu că părăsești Anglia! Te rog să ne cercetezi dacă vei sosi din pribegire. Soția și eu te așteptăm cu drag.

Darlington. Mi-e teamă că voi fi dus pe câți-va ani. Noapte bună!

Graham. Arthur!!

Lord Windermere. Poffim!

Graham. Voiu să-ți spun ceva. Vino aci.

Lord Windermere. Nu pot, me duc. —

Graham. Dar' voiu să-ți spun ceva foarte interesant. Te va interesă...

Lord Windermere. (Zimbește.) Iarăș ceva nebunie?

Graham. Nu, nu...

Augustus. (Pășește lângă Windermere.) Iubite, nu ți-e permis să te duci. Avem să-ți spunem ceva — Cecil vrea să-ți arate ceva.

Lord Windermere. Ei? Ce vrei. (Merge acolo.)

Graham. Darlington ține ascunsă o femeie în locuința-și... Aci e evantaliul ei. Interesant, nu-i așa? (Pauză.)

Lord Windermere. Dumnezeule! (Apucă evantaliul — Dumby se ridică.)

Graham. Ce-i?

Lord Windermere. Lord Darlington!

Darlington. Poffim!

Lord Windermere. Cum ajunsese evantaliul soției mele în locuința dtale? Lasă-mi brațul, Cecil, nu te atingea de mine...

Darlington. Evantaliul soției dtale?

Lord Windermere. Da. Aci e!

Darlington. Nu știu...

Lord Windermere. Te silesc să știi. Te silesc să me lămurești... (Către Graham.) Nu me reținea, nebunule!

Darlington. (A parte.) Ea-i aci?

Lord Windermere. Spune-mi! Cum ajunsese evantaliul soției mele aci! Răspunde-mi. Voiu câtă în întreaga casă și dacă o aflu aci...

Darlington. Nu vei câtă nimica. N'ai dreptul! Îți poruncesc...

Lord Windermere. Mizerabile! Nu îți părăsesc casa până nu voi aflu... Perdelele acele...

Scena 3.

Aceiași. — Mrs. Erlynne.

Mrs. Erlynne. (Vine dinspre dreapta.) Lord Windermere!

Lord Windermere. Mrs. Erlynne! (Toți se întorc spre ea; lady Windermere ese din odaie pe furiș).

Mrs. Erlynne. Mi se împare că azi seară, venind dela dvoastră, adusei cu mine evantaliul doamnei Windermere, din nebăgare de seamă. Îmi pare reu. (Ia din mâinile lui Windermere evantaliul).

(Cortina.)

(Va urmă.)

Emil Isac.

Munca și sănătatea.

Mulți cunosc legătura dintre muncă și sănătate într'un mod foarte vag.

Li se pare că în toate cazurile în cari omul suferă de nervi, de-o deprimare sau excitare morală ori mentală, ori de câte ori e lipsit de pofta de a mânca și de energie, de atâtea ori mișcarea sub ori-ce formă, — gimnastică ori muncă — e indicată, e binefăcătoare.

Ei bine, nu este așa.

Munca, privită ca mijloc terapeutic, ca medicație, își are și ea, ca toate medicațiile indicările și contra-indicările ei.

Mai mult, sunt cazuri în cari, pe lângă boala nervoasă, pe lângă anemie, pe lângă debilitate, mai există câte-o boală de inimă, de ficat, sau de rinichi, și chiar alte mici metehne, cari nu numai că nu se vindecă, dar chiar se agravează prin mișcare, prin muncă.

Așa de pildă, sunt fete cari la o vârstă de 17—18 ani suferă de o stare nervoasă poate vagă și slabă, la început, dar în ori-ce caz supărătoare.

Dacă această stare nu e însoțită de anemie gravă, sau de un viciu al inimii, munca e recomandată împreună cu alte medicații, precum: hidroterapie, aeroterapie, etc.

Dacă înse se complică cu o anemie gravă, fie că această e concomitentă, fie că e cauza, fie că e efectul stării nervoase, atunci se recomandă repaos, repaos absolut, sau în fine proporțional cu starea bolnavei.

Intr'o cameră bine aerizată, — dacă vremea permite, chiar cu fereastra mereu deschisă, — bolnava va sta culcată, va trândăvi, va resfoi cel mult o carte amuzantă, sau se va distra prin conversații la cari va participa mai mult ascultând.

Dacă anemia merge până acolo, încât nici tubul digestiv nu funcționează bine, atunci dăm un regim cât mai ușor, la nevoie chiar regimul lactat absolut.

Dacă, prin aceste mijloace bolnava, după câte-va săptămâni își revine, atunci încetul cu încetul o obișnuim cu mișcarea, cu munca.

Să ne închipuim că la aceeași bolnavă mai există și o boală de inimă.

Atunci ori-ce efort, — în consecință și muncă, — i-ar face reu.

Căci mișcarea accelerează circulația sângelui și la această circulație inima are atribuțiunea cea mai dificilă: ea joacă rolul unei pompe care aspiră și res-

pinge sângele, împingându-l tot mai departe prin vasele organismului.

Ori o inimă bolnavă funcționează cu greu, pompează reu; de aceea se obsearvă la bolnavii de inimă picioarele și chiar tot corpul umflat, fiind-că aerul din sânge stagnează în țesături.

Acum închipuiți-ve că această inimă, care nici munca ei normală nu și-o poate face, e obligată, prin mișcările și eforturile noastre, să facă eforturi și mai mari.

Ce se va întâmpla cu ea?

Se va obosi, se va surmenă, se va îmbolnăvi și mai reu.

De aceea e bine ca nimeni să nu-și dea singur sfaturi în cazuri în cari simte sau chiar știe cu siguranță, că e o turburare cronică în funcțiunile organismului seu.

Numai medicul poate decide, în fiecare caz în parte, dacă munca e sau nu e binefăcătoare.

Poezii populare.

De pe la Mărgău.

Măi bădiță, pentru tine,
Nici măicuța nu-mi vrea bine;
La fântână nu me mână,
La pârlaz
Nu-mi dă regaz,
Nici să beau apă din vas;
Nici a mânca nu me lasă,
Plâng cu coatele pe masă.

Cărare prin țintirim,
Hai badeo să ne iubim,
Ne-am iubi dar nu ne lasă
Părinții noștri cei de-acasă,
Oare ei n'ar putea face,
Noauă să ne dee pace?
Noi vom sparge două nuci
Și-om face dragoste dulci,
Noi vom sparge două oue
Și-om face dragoste noauă.

De m'a ținea domnu bine,
Domnu s'a slugi cu mine;
De m'a ținea doamna reu,
Calea și drumu i-al meu.

Șadă dracu 'n voi glăjeri
C'ați făcut glăjile mici,
Nu me satur nici din cincii.
Le-ați făcut în lună veche,
Nu me satur nici din șepte.
Le-ați făcut în lună noauă,
Nu me satur nici din noue.

Culese de:

Ella.

Expoziția din Sibiu.

Printre lumea ce intră și iese, și prin gălăgia celor de temperament mai vioi, cari discută și gesticulează aprinși, urci treptele „Muzeului național” împodobite la stânga și la dreapta cu fel de fel de plante exotice, flori sau brazi — până în etajul prim, la secția etnografică și a industriei de casă.

La prima privire stai nedumerit încă, de oare-ce mulțimea de lucruri așezate jur-împrejur — cu bogăția lor de colori — zapăcește mintea pe un moment!... Încetul cu încetul înse îți revii și atunci poți vedea pe mescioare de-alungul păreților: ștergere și tablete, perinițe sau fețe de masă, lăibăruci din Săcele sau cămeși de țărance, unele vechi — foarte vechi, de prin anul 1795, și totuș bine păstrate; printre ele presărate păpuși cu porturi din diferite ținuturi. Re. liefuri foarte bine executate dela școala ceramică din T'-Jiu și vase cu desemnuri după ouă încondeiate, mici aquarele sau fotografii din atelier, iar pe toți păreții numai fețe de masă și straiuri de pat de-o frumuseță extraordinară.

Treci în altă odă — unde pe lângă încălzitori, vase și tipsii (1624) — găsești o colecție bogată de fotografii: un joc în Poiana Sibiului sau claca junilor la seceriș în Streuț, o nuntă țerănească sau o turmă de oi ce coboară pe un plai, în colț furci de tors, un pat complet din Săliște, blidare cu fel de fel de vase și tipsii, icoane din lemn de pe la sfârșitul veacului al 18-lea, o colecție frumoasă de oue încondeiate și o odă completă țerănească. Pe o mescioară, file din albumul foarte frumos de țeseturi românești a dșoarei Minerva Cosma, printre cari stau presărate cărți postale ilustrate dela reprezentațiile: „Moș Ciocârlan și „Fântâna Blanduziei”; o hartă etnografică a teritorului maghiar locuit de români, jocul junilor din Brașov în păpuși, dăruit de dl Nica, peste cari juni stă portretul lui Mihai Viteazul, cu privire ageră și puternică.

Aceasta secție a expoziției, cea mai bogată și cea mai frumoasă, a fost aranjată de dna Maria Cosma. Damă cu mult entuziasm pentru tot ce e înălțător și frumos, cu multă abnegațiune, nu a cruțat nimic — timp de 2 săptămâni — pentru ca împreună cu fiicele dsale și un grup mic de dame și domnișoare române, să facă din această secție a expoziției cea dintâi secție, care ar face fală ori cărei expozițiuni!

Pe aceleași trepte cobori apoi în a doua parte a expozițiunii, ce se află în școala de fete și după ce traversezi câteva coridoare întri în secția istorică culturală. Pe mese acoperite cu sticlă, vezi manuscrise, volume întregi aranjate după autori, ziare românești ca: „Foaia pentru minte, inimă și literatură,” „Gazeta Transilvaniei”, „România pitorească” de A. Vlahuță

în manuscris, „Canoanele” mitr. Dositeiu, diplome și corespondințe dela G. Bariț și România Jună, manuscrise dela Sava P. Barcian și dr. I. Crișan, publicațiunile lui Șincai, Cipariu și Bunea, antimise, icoane vechi în argint și metal, potire de aur, scrisori vechi dela bis. sf. Nicolae din Brașov de pe timpul lui Const. Brâncoveanu, diplome nemeșesti dela principii Ardealului, și alte multe lucruri mare parte din desp. Clujului. Alătura o odă numai cu arme vechi, ciontite sau întregi; pistoale cu cremene, iatagane, puști, buzdugane, ghioagă și sulitl din cine știe ce mâni și vremuri. Și atunci mintea sboară peste atâtea veacuri îndărăpt, când poate armele astea, acum reci, erau strânse cu atâta foc și patimă de ai noștri, în lupte pentru neam și țară.

Treci altă cameră și vezi în față portretul marelu Șaguna, cu figură impunătoare și plină de bărbăție, pare că acum ar ținea discursul seu la înființarea Asociațiunii. Aici e camera archireilor și a bărbaților cu merite. Alătura vezi pe Moga, Miron Romanul, Mețian, Gozdu și Andronic, Mocsonyi, căp. Cristurian, și alții, și pe nesimțite pare că un simț de pietate străbate sufletul teu în fața lor. În scrinuri de sticlă stă coresp. mitropolitului Șaguna cu Kosuth și Eötvös, orduri și diplome, cărți și scaune archierești etc.

Alătura e expoziția bisericeii ortodoxe, foarte bogată, aranjată cu multă pricepere de dl ieromonah Miron E. Cristea. Printre lucruri mai de samă am remarcat un antimis vechiu dela mitr. Ioasaf II (1682), pravila lui Mateiu (Basarab 1641) și ticlul evangheliilor lui Coresi (1566), potire de aur și argint, sfesnic împărătesc, cărți archierești de os și scoică, multe părți din sculptura catedralei din Sibiu, cărți vechi bisericești, icoane și un policandru din Săliște de toată splendoarea, făcut din bucățele mici de lemn, încopciate de olaltă.

Secția bisericeii unite — bogată și sistematic alcătuită — prezintă o mulțime de fotografii de biserici și comune, hărți etnografice a archidiecezei Alba-Julia și Făgăraș, a diecezei Lugosului, Oradea-mare și Gherla, cu centrul protopopiatelor, parochiilor și sufletelor credincioșilor, frumos executate de dl inginer Negruțiu. Alătura stau portretele marilor bărbați Șincai și In. Clain, Șuluț și Vancea, iar pe mese jur-împrejur documente vechi, diplome, corespondințe și manuscrisuri, un material bogat de studiu pentru istoricii noștri. Meritul principal la aranjarea acestei secțiuni il are dl protopop Togan, care s'a degajat foarte frumos, de rolul ce i-s'a încredințat.

Simți o mică senzație, când treci pragul secțiunii de pictură, pentru că nu știi ce va fi. Un lucru care bate la ochi înse, e faptul, că printre lucrările ce sunt în această secție aranjată de dl Smigelschi — pictor foarte bine apreciat — nu găsești nici o operă a dsale. Alătura de câteva tablouri adevărat artistice de Simonescu, Hența și dna Elena Mușan (Natură moartă), găsești portrete de Hența, Toader, peisagii (A. Dragomir) și icoane bisericești (N. Vucu econom), binișor reușite, cari poartă totuș marca diletantizmului.

De remarcat mai sunt o colecție frumoasă de animale, expusă de dl Petru Popovici (Brașov), — secția vânatului și pescuitului — câteva unelte de agricultură și băieșit, ca șteampuri, mori etc.

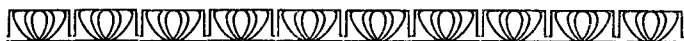
Secția muzicală — mai slab reprezentată (A. Be-

na) — oferă vizitatorilor unele instrumente muzicale: tulpnic, cimpoaie, țimbală și violine.

Cobori apoi treptele și după ce treci pe lângă o stână, ieși în parcul dinaintea muzeului, obosit și zăpăcit încâtva — mai privești înc'odată muzeul, satisfăcut în sufletul teu și tresai la ideea și dorul, că dacă munca și entuziasmul s'ar perpetua c'un avânt și mai mare cum a fost cu ocaziunea espoziției, românii ar putea face adevărate minuni, pentru că espoziția din Sibiu e numai rodul *entuziasmului național*.

Sibiu, august 1905.

Giotto.

Sfaturi pentru amorezați.

Un ziar american a publicat zilele trecute următoarea anecdotă:

„În timpul sclaviei o fată tină, fiica unui plantator bogat din statul Virginia, auzi, stând la fereastră, următoarea conversațiune între un negru și dulcinea sa neagră.

— Dșoară Martha, zicea înamoratul fiu al Africeii, dacă me vei lua de bărbat, atunci nu mai ai nevoie să mânânci pâne neagră. Vei avea pâne albă în belșug și afară de aceea vei purta în fiecare zi câte-o rochie de mătăasă.

Frumoasa Ethiopeană respuse rîzînd batjocoritor:

— Ești nebun? Tu știi că nu ești om bogat și liber. Îți mulțumesc pentru astfel de promisiuni!

Zicînd acestea îl părăsi.

În adevăr nu este de loc lucru practic a făgădui multe: acela care își procură o liniște momentană printr'o promisiune, este întocmai ca omul care după ce a semnat o poliță pe termen de trei luni esclămă ușurat: „Slavă domnului am timp destul!”

Dar la ziua de termin?

Mai cu seamă în afaceri de inimă este în tot-d'a-una bine de a avea un fond de rezervă pentru zilele viitoare. În entuziasmul învăpăiat al primului amor, fata amorezată ia fiecare vorbă a alesului inimii ei ca mărgăritare de spirit, pe când el în vorbele ei vede o espresiune de o nespūsă bună-tate.

— Ea este un inger, un adevărat inger — așa spunea un tinăr unui prieten al seu, care înse respunse:

— Atunci te sfătuesc să nu o iei în căsătorie, de oarece un inger va fi cea mai rea soție, care în cer și-a pierdut gustul de muncă și prin urmare nu va avea nici o milă față de slăbiciunile tale pămîntești. Dar nici nu-mi pot închipui un inger, care să spele vase și să curețe cartofi, și să-ți cârpească ciorapii.

După cuvintele unei femei de spirit, farmecul principal al amicitiei constă în aceea ca să nu existe prea mare intimitate, și să lăsăm ca întimplarea să descopere noi calități intelectuale sau ale inimii. O astfel de descoperire are efectul ca și surprinderea unui jucător la loterie, la știrea că a câștigat lotul cel mai mare. Dar ce sunt legăturile amicitiei față de acele ale căsătoriei!

Soțul și soția trebuie nu numai să găcească, —

dar să știe — că pot avea încredere unul în altul. În tot-d'a-una poate sosi momentul când încrederea este pusă la încercare. De aceea tot-d'a-una este bine a nu provoca încrederea fără nici un folos.

Lucrul principal pentru o căznicie fericită este ca femeia să fie o bună gospodăreasă. Fetele noastre nu se prea pricep în arta bucătăriei, ci se bazează pe cărțile de bucate.

În țările unde rolul soției și mamei este mai mult apreciat decât al femeii singure, se pune cel mai mare preț pe așa numita educațiunea casnică a fetelor. În școlile congregațiilor catolice nici o elevă nu capătă diploma de absolventă până când nu știe să coacă pâne și să facă o cămașă bărbătească, fără nici un cusur.

Împărăteasa Germaniei este mândră de gelatinele și compoturile pe cari le face cu mâna ei proprie. Toate principesele engleze sunt bune gospodine.

La ce folosește revolta femeilor estete în contra regulei că la bărbat drumul cătră amor „trece prin stomac?”

Aceasta, ce e drept, nu este poetic, dar este adevărat. Un bărbat poate fi înzestrat cu răbdarea lui Iov, dar își iese din fire când scumpa sa gătește mîncări cari îi strică stomacul.

Este datoria ori-cărei soții de a îngriji de confortul soțului ei și înrte multe îndatoriri este și aceea, ca să știe găti bucate.

Sentița din sf. scriptură că „credința fără fapte bune este moartă” se referă la toate împrejurările vieții. Amorul singur nu satură pe soț, ci-l face și mai fiămând. El are poate cea mai mare încredere în aptitudinile caznice ale soției sale, dar voește să vadă „fapte bune.” Dacă aceste nu corespund gustului și mistuirii sale, atunci împreună cu credința dă faliment și amorul.

Corneliu.

L I T E R A T U R Ă .

Chestia țărănească. Dl Spiru C. Haret, fost ministru de culte al României, a scos la lumină în București, sub titlul pus în capul acestor rânduri, o broșură în care se ocupă de marea și importanta chestie țărănească din România. Un ardent iubitor al poporului, autorul studiază și arată cu de-amănuntul toate cele ce împedecă înaintarea aceluia și atrage atențiunea pentru îndreptarea lor. Scrisă pentru relațiile de dincolo, lucrarea va fi cetită cu plăcere și la noi, căci multe din observațiile făcute se potrivesc și dincoace de Carpați.

Premiile Academiei Române. *Premiul Adamachi*, divizibil, de 5.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1909 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Studiul țințarilor din România, ca propagatori ai malariei, și cercetarea mijloacelor practice pentru stingerea acestei boale”. Deciz. 20 martie 1904). Terminul prezentații manuscrisurilor la concurs este până la 1 septembrie 1908. — *Premiul Neuschotz*, de 2.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1909 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Industria casnică la Români, trecutul

și starea ei actuală". (Deciz. 20 martie 1904). Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 septembrie 1908. — *Premiul Alexandru Bodescu*, de 1.500 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1909 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Elementul național în poezia lui Eminescu”. (Deciz. 20 martie 1905.) Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 septembrie 1908. — *Marele Premiu General Ioan Carp și Maria Carp*, de 7.000 lei, se va decerne în sesiunea generală din anul 1909 celei mai bune lucrări scrise în limba română asupra următorului subiect: „Sintaxa limbei române”, studiată în mod istoric și comparativ. (Deciz. 9 aprilie 1905.) Terminul prezentării manuscriptelor la concurs este până la 1 septembrie 1908.

Cadastrul României. Cu această importantă chestiune se ocupă o lucrare publicată la București de dl general C. I. Brătianu, directorul superior al Institutului Geografic al armatei, membru corespondent al Academiei Române. Autorul arată trebuința regimului cadastral, metodele de întrebuițat, organizarea serviciului cadastral și prezintă un proiect de buget de venituri și cheltuieli. Publicațiunea care ni s'a trimis este a patra edițiune adausă și completată cu o hartă. — Prețul 2 lei.

Aritmetică pentru școalele medii, după dr. Benkő Manó, prelucrată de Aurel Ciortea, profesor în Brașov, a apărut în editura librăriei Ciurcu în Brașov. Prelucrătorul ne spune în prefață, că aritmetica aceasta fiind o aritmetică practică, menită a da instrucțiuni folositoare îndeosebi pentru viața de toate zilele și având convingerea, că o terminologie construită din limba de predare respective din cea maternă e tot-dea-una mai accesibilă elevilor, mai cu seamă celor din clasele inferioare, decât una din limbă străină și că prin aceasta reducem o parte din greutățile împreunate cu predarea acestui studiu, a înlocuit în mare parte terminologia latină cu cea română, luând ca bază terminologia celor mai bune manuale folosite în școalele medii din România. — Prețul 3 coroane.

Din edițiunile Academiei române au apărut de curând următoarele: „Contribuțiuni la biografiile unora din cronicarii moldoveni” de I. Tanoviceanu, membru corespondent al Academiei Române, cu 1 tabelă. Prețul 30 bani. — „Variațiunea temperaturilor de topire cu presiunea. Relațiuni între temperaturile absolute de topire ale corpurilor și presiuni” de N. Negreanu, membru corespondent al Academiei Române. Prețul 20 bani.

TEATRU și MUZICĂ.

Dela Teatrul Național din București. Aflăm cu durere că distinsul societar al Teatrului Național dl Nottara ș-a dat dimisiunea. Cauza dimisiunii este un diferend ce a avut cu dl Darila, directorul general al teatrelor.

Baritonistul Corfescu a dat în 17 septembrie un concert la Lipova, în sala dela „Regele Ungariei”, acompaniat pe pian de dsoara Mărioara Dogée. Concertul a reușit foarte bine, asistând lume multă, în care s'a observat și străini. — Măne Sâmbătă la 23 septembrie n. dl Corfescu, tot cu acompaniarea dsoa-

rei Dogée, va da un concert la Arad, în Casa Națională.

Concertul Ștefanescu-Millea în Brașov, pe care l-am anunțat în numărul trecut, la 16 l. c., a avut un excelent succes artistic. Publicul înse s'a prezentat în număr foarte mic. Dintre damele române, scrie „Gazeta Transilvaniei”, cari se văd zilnic la „János vitéz” și alte piese maghiare la „Redută”, nimeni n'a considerat vrednici să sprijinească pe acești tineri și talentați artiști români. Dacă în Brașov, orașul cu populația cea mai compactă românească, se prezintă numai 20–26 persoane în concertul anunțat în condițiunile cele mai favorabile, — nu știm ce speranțe putem avea pentru viitorii artiști români, cărora Societatea pentru fond de teatru le-a acordat burse!

Teatru în Șoimuș. Inteligența română din Șoimuș și împrejurime va aranjă duminică la 24 septembrie, cu ocaziunea adunării generale a despărțământului Asociațiunii, mai multe festivități, între altele și o reprezentație teatrală. Coriștii de acolo vor reprezenta piesa: „Lipitorile satelor” vodevil de Alexandri, muzica de Flechsenmacher.

Teatru în Bucium-Șasa. Tinerimea română din Bucium-Șasa a dat acolo la 27 august, sub conducerea dlui George Chendi, o serată teatrală, jucând piesele: „Băi de mare” de A. din Dorna și „Crescătorul” de Kotzebne.

Concert și teatru în Temeș-Straja. Corul bisericii gr. or. române din Temeș-Straja a aranjat la 9 22 septembrie, concert de coruri vocale, după care s'a jucat „Așă a fost să fie” comedie populară de Alex. Țințariu. După teatru dans.

Concert și teatru în Dalboșeț. Reuniunea de ceteră și cântări din Dalboșeț a dat la 8/21 septembrie un concert și o reprezentație teatrală în sala dlui V. Pecina. Corul vocal a cântat patru piese de Vorobchievici, Vidu, Dima și Magdu. Apoi 12 coriști au predat „Cisla” de Porumbescu. În fine s'a jucat: „Așă a fost să fie” piesă populară într'un act de A. Țințariu. După teatru dans.

BISERICĂ și ȘCOALĂ.

Fondul Antoniu Mocsonyi. Dl *Antoniu Mocsonyi de Foen*, mare proprietar în Bulci, fiul regretatului Zeno Mocsonyi de Foen, a donat mesei studenților dela gimnaziul român gr. or. din Brașov suma de 1000 coroane, drept aducere aminte, că la acest gimnaziu și-a început studiul. — Tot cu aceasta ocaziune a donat și fostul seu educator-prefect, actualul secretar al seu dl *Petru Ionașiu* spre acelaș scop suma de 100 cor. Din sumele acestea s'a înființat un nou fond special al mesei studenților sub numirea „Fondul Antoniu Mocsonyi de Foen pentru masa studenților români din Brașov”. Primească generoșii donatori cele mai călduroase mulțumite. — *Diracțiunea școalelor medii din Brașov.*

Episcopul Radu sfințind biserică. Duminică viitoare, la 24 septembrie n., se va serbă în comitatul Sătmar o rară festivitate bisericască, la care va lua parte însuș episcopul diecezan Pr. Ssa dr. Demetriu Radu. Se va sfinți biserică din comuna Sasari, aproape de Baia-mare și actul sfințirii se va sevârși de însuș episcopul. Cu ocaziunea aceasta se vor aranjă acolo

mai multe festivități sociale: banchet, concert și apoi bal. Toate aceste vor contribui mult la deșteptarea sentimentului cultural românesc din acele părți.

Jubileul protopopului Domide. Credincioșii gr. cat. din Bistrița se pregătesc a serba cu mare solemnitate aniversarea a 25-a de preoție a părintelui protopop Gerasim Domide, care își îndeplinește cu atâta zel frumoasă misiune de preot și protopop. Serbarea se va ține la 27 septembrie n. La mulți ani!

Profesori noi la Brașov. Dl dr. Alexandru Bogdan a fost angajat, scrie „Gazeta Transilvaniei“, profesor suplent pentru limba germană și română la gimnaziul gr. or. românesc din Brașov; iar dl V. Voina ca suplinitor pentru oarele de limba maghiară la școala comercială sup. gr. or. română de acolo.

O mănăstire de călugărițe gr. or. în Cernăuți. „Viitorul“ din Cernăuți scrie că guvernul Bucovinei a cerut zilele acestea dela consistorul gr. or. din Cernăuți un preliminar exact pentru activarea și susținerea unei mănăstiri de călugărițe gr. or. în Cernăuți, în urma unui concluz luat acuma câțiva ani, la inițiativa actualului mitropolit dr. V. de Repeta, de consistorul cernăuțean. În caz că guvernul va aproba acest concluz, noua instituție va fi de mare folos, căci călugărițele vor îngriji de-oparte de bolnavi, precum o fac aceasta călugărițele catolice, de altă parte vor ocupa posturi de supraveghetoare în azilele de copii gr. or. din Cernăuți și celelalte orașe bucovinene. Mănăstirea din care vor face parte, după proiectul consistorului, 30 călugărițe, va fi susținută pe cheltuețele fondului religios gr. or. din Bucovina.

Reuniunea învățătorilor din dieceza Caransebeșului își va ține adunarea generală anul viitor în Ciacova. Noul comitet s'a constituit astfel: President: Ioan Marcu, vice-president: George Jianu, secretar I: Gege Cătană, secret. II: Petru Bandu, secretar III: G. Crăciun, cassar: dr. Petru Barbu, bibliotecar: Alex. Onae și fisc: Coriolan Brădiceanu.

Institutele de învățământ din Blaj. Pe anul școlar viitor s'au înscris la gimnaziu 472 elevi; la institutul preparandial 85; la școala de praxă 52 elevi.

Noul arhiepiscop catolic din București. Monsegniorul Raymond Netzhammer, precum scrie „Secolul“ din București, este elvețian de origină, și un mare limbist. Vorbește de multă vreme românește. Învățând această limbă parte dela cei câțiva studenți români din colegiu și parte dela dl Vladimir Ghica cu care se află în strinse relațiuni de prietinie. Numirea sa în București se datorește chiar dlui Vladimir Ghica, vărul dlui Nicu Filipescu, care insistase de câțva timp pe lângă cardinalul Gotti și cardinalul Mery del Val în favoarea lui. Arhiepiscopul Netzhammer este mai mult un om de știință.

CE E NOU?

Hymen. Dl Iunio de Pușcariu, consul austro-ungar în Alexandria, fiul dlui Ioan cav. de Pușcariu, jude de curie în penzie și membru al Academiei Române, s'a fidațat cu dșoara Elsa de Tschudi din Otterbach. —

Inchiderea expoziției din Sibiu s'a făcut la 14 septembrie n. la orele 6 seara. Președintele Asociațiunii dl Sterca Șuluțiu, fiind de față întreg comitetul central și

lume multă, a pronunțat un discurs prin care a constatat succesul expoziției, Tot-odată a exprimat mulțămite comitetului central, doamnelor și domnișoarelor cari și-au dat concursul ca succesul expoziției să fie atât de frumos. Iată numele doamnelor și domnișoarelor cari s'au distins: Doamnele: Maria Cosms, Letiția Bologa, Valeria Beu, Lucia Cosma, Iustina Covrig, Iosefina Diaconovich, Irina Fincu, Delia Popoviciu, Constanța Pop, Victoria Popoviciu, Luiza Rațiu, Veturia Tritean, Elena Stroia, Ana Togan. Domnișoarele: Aurelia Bărdossy, Olivia Bărdossy, Sabina Brote, Eleonora Borcea, Minerva Cosma, Hortensia Cosma, Mărioara Crețu, Maria Lemeny, Nora Lemeny, Vera Lemeny. Zina Moga, Reli Moga, Veturia Muciu, Cornelia Muciu, Niți Muntean, Veturia Pop, Letiția Popescu, Valeria Popovici, Ioana Streoulea. În fine președintele aminti de expoziția aranjată de domnișoara directoare Elena Petrașcu, împreună cu domnișoara profesoară Elisabeta Butean, în sala școlii civile de fete. Obiectele lucrate de elevele școlii au fost de o rară frumseță, au fost laudate atât de publicul românesc, cât și de străini și încheiă: Să trăiască expoziția și colaboratorii și declar expoziția de încheiată.

Conferența electorală oprită. Conferența electorală română convocată de dnii George Pop de Băsești și dr. Teodor Mihali la Sibiu pe 20 septembrie n. nu s'a putut ține, căci a fost oprită de către autoritatea politică locală, pe temeiul ordinațiunii lui Hieronymi, care nu permite conferență convocată pe bază națională și cu delegați. Convocătorii au înaintat recurs în contra opririi.

Un nou institut industrial economic și de credit s'a înființat în Deva, cu un capital social de 100.000 coroane. Adunarea constituitoare s'a ținut în 14 septembrie. Director general a fost ales dl August A. Nicoara, care a inițiat înființarea acestei societăți.

A murit: Livia Balmez, soția preotului Nicolae Balmez din Vraniu, la 24 august, în etate de 34 ani.

D I N L U M E.

Memoriile împărătesei Eugenia. Văduva lui Napoleon III., împărăteasa Eugenia, care trăește foarte retrasă, lucrează de mai mulți ani la memoriile sale, cari înse vor trebui, conform cu hotărîrea autoarei lor, să fie publicate de abia după 25 ani dela moartea ei. Ea încue îndată după-ce scrie manuscrisul în lada sa de fer și nici amicii și amicele ei cei mai intimi nu cunosc conținutul lor. Împărăteasa scrie cu un condeiu împodobit cu diamante care a fost întrebuințat în 1856 la semnarea păcii dela Paris și apoi a fost dăruit împărătesei.

Călimdarul săptămânei.

Dum. înaintea Înălțării Sfintei Cruci, ev. Ioan c. 3, gl. 5, v. 3.
„Zis-a Domnul: nimenea nu s'a suit în ceriu...”

Ziua sept.	Călimdarul vechiu	Călimd. nou
Duminecă 11	C. Teodora	24 Gehard
Luni 12	M. Autonom	25 Cleofas
Marți 13	M. Corneliu Sut.	26 Ciprian
Mercuri 14	(+) Înălțarea S. Cruci	27 Cosma
Joi 15	† M. Nichita	28 Venceslav
Vineri 16	M. Eufemia	29 Mihail
Sâmbătă 17	M. Sofia	30 Ieronim

Proprietar, redactor respunzător și editor: **Iosif Vulcan.** (Strada Áldás nr. 14/296 b).